

Förenklingsförslag: Enklare och billigare IP-certifiering för småskaliga producenter

Idag är det:

- Svårt att göra rätt
- Problem med tillämpning
- Problem med lagstiftning

Förenklingsförslaget

- Bidrar till konkurrenskraft
- Ökar investeringsviljan
- Möjliggör fler arbetstillfällen
- Ger miljönytta
- Kan effektivisera/förbättra anseendet för myndigheter

Idag är det:

- o Dyrt att vara IP-certifierad som liten producent
- o Tidskrävande med mycket kontroller
- o Mycket av det som kontrolleras vid en revision kontrolleras även vid offentliga kontroller
- o Svårt att göra rätt
- o Problem med tillämpningen

Förenklingsförslaget

- o Ökar viljan att vara Certifierad
- o Bidrar till bättre ekonomi för små livsmedelsproducenter
- o Möjliggör fler arbetstillfällen
- o Ger miljönytta
- o Bidrar till konkurrenskraft
- o Ökar investeringsviljan
- o Ger miljönytta
- o Kan effektivisera/förbättra anseendet för myndigheter

Vad är problemet?

IP-standarden är en gemensam nordisk standard inom områdena livsmedelssäkerhet, djuromsorg, miljöansvar och arbetsvillkor. Syftet är hållbarare produktion av mat och blommar. Certifieringsavgiften uppfattas som hög av flera småskaliga producenter av livsmedel och trädgårdsprodukter. För de företag som har en begränsad produktion är certifieringskostnaden hög i förhållande till företagets intäkter. Har företaget dessutom flera produktionsgrenar adderas certifieringskostnaden för de olika certifieringarna. De dokumentationskrav som finns för certifieringen upplevs problematisk av flera företagare. Många företagare som väljer att jobba praktiskt med livsmedelsproduktion anser att det är krångligt att komma ihåg att dokumentera.

Mycket av det som kontrolleras vid en revision som utförs av ett certifieringsföretag kontrolleras även vid offentliga kontroller. Alla kontroller och revisioner som utförs på ett företag tar producentens tid i anspråk och många av dem är belagda med en avgift. Detta leder till att företaget både får lägga tid på- och betala för flera olika kontroller där det till stor del är detsamma som kontrolleras. Detta medför att många små producenter avstår från IP-certifiering trots att de uppfyller kraven för IP-standarden.

Varför är det ett problem?

Att inte vara certifierad innebär att produkterna blir svårare att sälja till många grossister och butikskedjor som kräver att det finns IP-certifiering. Detta gör att marknaden blir mindre tillgänglig för icke certifierade producenter vilket i sin tur kan bidra till sämre lönsamhet för företaget. Det är även ett problem då många väljer att sluta odla de produkter som ska vara certifierade, exempelvis potatis.

I förlängningen leder det till att endast de stora företagen blir kvar inom produktion av livsmedel och trädgårdsprodukter. Färre producenter leder till mindre produktion och en lägre självförsörjningsgrad. Inom Sveriges livsmedelsstrategi finns mål om att öka graden av självförsörjning i Sverige.

Av de 16 miljö kvalitetsmål som vi har i Sverige är det flera som berörs av hur lantbruk bedrivs och genom att uppfylla kraven för IP-certifiering bidrar företagen till flera av miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Grundvatten av god kvalitet
- Ett rikt odlingslandskap
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Ett rikt växt och djurliv

Certifiering bidrar till Sveriges miljömål.

Certifiering är ett sätt att nischa sig och kunna marknadsföra sina produkter och få en merbetalning. I ett litet företag med låg omsättning åter certifieringsavgiften upp en stor del av det som utgör merbetalning.

Hur omfattande är problemet?

Detta berör alla Sveriges mindre livsmedels- och trädgårdsproducenter som är eller har möjlighet att vara certifierade. Det är framförallt företag med trädgårdsodling där det ofta krävs IP-certifiering för produkterna. Totalt fanns enligt Jordbruksverkets statistik för år 2020 1490 företag med trädgårdsodling, och odlingen omfattade totalt 13 700 hektar. Genomsnittlig odlingsstorlek för företagen är 9 hektar. Det finns ca 580 växthusföretag som odlar sammanlagt 2,9 milj kvadratmeter. Ca 900 av företagen är certifierade enligt IP-Sigill standard Frukt & Grönt eller IP Sigill-standard Plantskola & Prydnadsväxter.

Totalt är ca 4000 företag certifierade enligt olika IP-standard, 1000 företag av dessa har livsmedelscertifiering och är inte direkta primärproducenter.

Vad är målet?

Att minska kostnader och arbetsinsats för IP-certifiering och revisionsbesök. Fler producenter ska välja att vara IP- certifierade.

Förslag på lösning

Kostnaden för att vara certifierad bör baseras på företagets storlek och revisioner för små företag där produktionen inte förändras nämnvärt från år till år bör vara enklare.

En alternativ lösning är att bidrag för certifiering återinförs.

Ett annat alternativ som kräver större utredning är att samordna offentliga kontroller med certifieringsorganets kontroll. Mycket av det som certifieringsorganen kontrollerar vid sina revisioner är samma sak som kontrolleras av kommunen vid miljöinspektion och av Länsstyrelsen i samband med kontroll av EU-stöden. Genom ett bättre samarbete mellan dessa skulle revisioner och kontroller kunna samordnas. Ett möjligt sätt är att företagen kan ge tillåtelse att viss dokumentation delas mellan revisionsföretag och offentlig kontroll.

Nollalternativ

Att behålla systemet för prissättning av certifiering hindrar mindre livsmedelsföretag från att vara certifierade och minskar lönsamheten för de som är certifierade. Detta gör att många av de små producenterna väljer att inte vara certifierade och en del av de som är certifierade i dag väljer att gå ur certifieringen med hela eller delar av sin produktion. En del företag väljer också att sluta med den odling som kräver certifiering, exempelvis potatis.

Om en ändring inte görs kommer färre företag vara certifierade vilket leder till en lägre lönsamhet hos företagen och sämre förutsättningar för att nå Sveriges miljökvalitetsmål. Om företag väljer bort att odla frukt och grönt pga. av krånglig och kostsam certifiering minskas möjligheten till en ökad självförsörjningsgrad. Risken att den inhemska produktionen av livsmedel och trädgårdsprodukter minskar till fördel för import är stor om ingen förändring sker.

Kontaktperson

Ingrid Holmberg, Växtodlingsrådgivare Växa Sverige

Telefon: 010-471 00 00

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND

Hushållnings
sällskapet

